

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא מו.

עין משפט גזר מצוה

קבו א מיי פיע מהל
טונו ל סמנ עשין
זכ טוש"פ ח"מ ס"י פט
ספ"ק א:
קבו ב מיי פיע מהל
טונו ל סמנ עשין
עב טוש"פ ח"מ ס"י קלו
ספ"ק א:
קבו ג מיי פיע מהל
טונו ל סמנ עשין
קס ד מיי פיע מהל
טונו ל סמנ עשין
קפא ו מיי פיע מהל
טונו ל סמנ עשין
קפ"ב טוש"פ ח"מ ס"י
קל"ג ספ"ק א:

דמהימן ואין כחן שום חידוש אלף ודאי איירי בראה ואפ"ה אומן
מהימן ומשני לעולם גדליכא עדים ולא ראה ולא מני לרישא לשום
חידוש אלף משום סיפא דבעי לאשמועינן דינא בנתנה לו תנא נמי
רישא כל זמן שהטלית ציד אומן אע"ג דפשיטא היא ואין להקשות
במאי דמשני אצ"י אמאי נקט בסיפא
נתנה לו הוה ליה למיתני ראהו צידו
אע"פ שהטלית ציד אומן דהא לא
נחת תנא לאשמועינן מידו צדינא
דראה ולהכי קמני נתנה לו והוא
הדין דראה נמי כנתנה דמי שהיה
צריך ליתנה לו על כרחו:

א"ל א"י דא"י עדים.

הקשה ריב"ז דהיכי מניין לנורווי
גדליכא עדים אס כן אמאי צומנו
נשבע וטוטל הא אמרינן דריש כל
הנשבעין (שטועות דף מה: ושם) דלם
שכרו שלם צדימין מתוך שיכול לומר
לא שכרתיך מעולם יכול לומר לו
שכרתיך ונתמי לך שכרך וואר"י דלא
קשה מידי דמדא דפלוגמא היא
המס ועוד דהכא ליכא האי מיגו
כיון שמדעה במקמא ויא אמר לא
שכרתיך מעולם הוה כופר בכל חזקה
דלין אלם מעש פניו צפני בעל חובו:
א"י דא"י עדים אחר אמאי יש לו
חזקה. ונראה דבראה מיירי
דאי צלא ראה אומן נמי יש לו חזקה
מיגו דאי צעי אמר החזרתי לך דלין
צריך להחזיר לו צעדים אלף ודאי
בראה מיירי א"כ אחר אמאי יש לו
חזקה כיון דליכא עדים בדמות
פקדון צא לידו ולא מני למיטען נמי
החזרתי לך שהרי ראהו ופר"ת נראה

אלף לאו דליכא עדים. עדי מסירה ואע"ג דראה: וקמני אומן
מהימן. דקמני על צעה"כ להביא ראה כרצה ומיזבא דאצ"י דאמר
לא מהימן היכא דראה: דליכא עדים ולא ראה. ודברי הכל מהימן
דמני אמר לא היו דברים מעולם: הא אחר. איניש בעלמא דלאו

אומן: היכי דמי דבאומן אין לו
חזקה ואחר יש לו חזקה: אי דליכא
עדים. שמסר צעה"כ לאומן צפניהם
הוא דראה הטלית עכשיו צידו א"כ
היאך דייקנן אחר יש לו חזקה הא
כיון דליכא עדים בדמות פקדון
צא לידו וגם רואין אותו עכשיו צידו
דלא מני למימר החזרתי לך הא
ודאי לא מהימן לומר לקוח הוא צדי
דמאי שגא מנאריס ואפטרופוס שאין
יכולין לומר לקוח הוא צידו והא
ליכא למימר דבדליכא עדים ולא ראה
מיירי והלכך אחר צימין דהא אפילו
אומן נמי מהימן לדברי הכל דהא
אוקמינן לעיל [מה:]: המפקד אלף חזירו
צעדים אין צריך להחזיר לו צעדים
ומיגו דמני אמר החזרתי לך כי אמר
נמי לקוח הוא צידו מהימן: אלף לאו
דליכא עדים. צעמט מסירה והלכך
אע"ג דרואין אנו צידו דאחר יש לו
חזקה דכיון דלאו אומן יכול לומר
לקוח הוא צידו דכיון כל הקונין
מטלטלין מחזרתינן שאין לריכוי עדים
אלף מכיון שהוא ממוכן בו יכול לומר
שלי הוא שלקמתי ממך: וקמני אומן
אין לו חזקה. היכא דליכא עדים
ואיכא ראה כצ"י: סיפסא דרנא.
דאמר לעולם מהימן אומן עד דליכא
תרתא. והשתא שמעינן מהכא
דמפקד אלף חזירו צעדים אין צריך להחזיר לו צעדים דהא הדר
ציה רצה לגבי דאצ"י ובהמוכר את הבית לקמן (דף ע.) פסקינן
שאפילו המפקד אלף חזירו בשטר אין צריך להחזיר לו צעדים.
ומדקאמר גמרא אי דליכא עדים אחר אמאי מהימן מיניה שמעינן
שהמפקד אלף חזירו צעדים עדיין ישנו לפקדון צידו צפניו שאינו
יכול לטעון החזרתי לך (י) ולטעון שמכרו לי אחי"ט אינו נאמן.
וה"מ בשראה ומפס אלף אס לא ראה (ותפס) מהימן מיגו דאי צפני.
אמר החזרתי לך כי אמר מכרת אותם לי נאמן ובצדעה. וה"מ
שהפקד אלף צעדים אלף אס ראה טליתו ציד חזירו ומכירין בו
עדים שהיה של זה הטעון לזה מה טיבו אלף ואמר לו לקוח הוא
צדי הוא נאמן דלין זה נאמן לומר הפקדתי אלך ממאחר שאין לו
עדים. וה"מ שמוכר טליתו ציד חזירו שאינו אומן אלף ראה טליתו
ציד אומן ואמר אומן לקוח הוא צידו אינו נאמן א"כ יש לו עדים
שלקחו מזה צפניהם (ובא הלה ונטל את שלו) ואע"פ שלא מסר
לו צעדים אלף אס לא ראהו צידו נאמן האומן לומר לקוח הוא
צדי ואע"פ שמסר לו צעדים דמיגו דמני טעין החזרתי לך כי אמר
נמי לקוח הוא צידו נאמן. וה"מ דאומן אין לו חזקה בכלים שאותו
אומן ראו לתקן כגון לצבע בגד לצבוע וטלית לכבוס וכן חלוק וכל
בגדים בני כבוס ולעבדן עורות. וה"מ שיש חילוק בין אומן לבעל
הבית דבדברים שאין עשויין להשאיל ולהשכיר אלף דברים העשויין
להשאיל ולהשכיר ל"ש אומן ולי"ש כל אדם אס אמר לקוחין הן צדי אינו
נאמן בנמ" צבועות (דף ק"ט מ:): **בבית האומן.** שנתן לו האומן טלית של
אדם אחר: ה"ו ישאמש בהן עד שיבא הנה. אותו שנטל טליתו של זה א
האומן ולא היו שואל שלא מדעת כדמפרש לקמיה דליכא למימר האומן
נתן לו זה מדעת: אמר רב חיאי. טעם דרישא צא לפרש מאי שגא מסיפא וכי אין אדם עשוי כו' והלכך איכא למימר שהאומן מכר
טלית (י) אחת שהוא מתקן במצות בעל הבית שזהו לו למוכרו וטעה האומן ומכר טליתו של זה ונתן לו טלית זו מדעת עד שיחזיר לו את
שלו ויבין דמדעתו נתן לו מותר להשתמש בה מה שאין כן צבית האכל וצבית המשמטה: ל"ש. דמותר להשתמש אלף האומן
עצמו דליכא למימר מדעת עשה: אלף אס נתנו לו לזה אשתו ובינו של אומן לא ישאמש דליכא למימר מיתעא טעו: והוא נמי
אומן: דאס אמרן. דאס הוא מותר להשתמש בו אלף דאמר ליה הילך טליתו זו אלף דליכא למימר דלכחי לא אמר ליה טליתך שאין זו שלו ומדעת
נתן לו חליפי טליתו שלו: א"ל אמר לו הילך טליתך כסבור הוא שזו היא שלו וטעוה הוא וחסור להשתמש שלא מדעת. וכן הלכה:
נחאי דפומבדיעא. האומן שמביאין להן בגדים לתקן כדאמרין ההם (חולין דף ק"ט). פומבדיעא לווין אשני וואפ"י: וכן ליה.
בעל הבית (י): ה"ו לי סרבלאי. טליתי שמסרתי לך לתקן: דחוייה גבך. בגד אחד ראו והוא שלי ומיהו העדים אין מכירין בו יפה
אס זה הוא: אפקיניה ונחויניה. הווא אותו שיראו עדים שאתה אומר אחריתא הוא ואמת דברין והווא עמך מן החסד: איציל לא
מפיקא ליה. באתם לא אוליאו בשביל טענותיך של הכל ראהה לך ממון אחרים וזהו הרמאות דלא לשם שמים מתכוין אלף לנגזב את
טלית חזירו מתכוין: שפיר קאמר ליה. האומן. כך הריב רבא לצדיי שאע"פ שרמאים הן הדין עמם דאפי' כשרים שבישראל יכולין לטעון כן:
ראה

(א) [תוספתא ב"ק פ"י ע"ג],
(ב) או תוספתא (ש"ל א) כ"ל
מהאומן (ד) ר"ח האומן.
(ה) ר"ח מ"א

גליון הש"ס

תוב' ד"ה אלא בו ואורי'
דל"ק. קשה לו הא מה קשה
במתנתין דקמני ריאל' עד
שיהא שם מקמא הודאה
וקשה הא יש לו מנו דכפר
הכל ואיכ' ממה מיוחס הפני
ול"ע:

הגהות הב"ח

(א) גמ' (אמר רב הוה
ימינא קמיה דתובאי ואמר
לו וכו') חל"מ וי"ב ס"ב
והא גי' רש"ים אמר רבי
חייא ובי וכו': (ב) שם
ה"ו לי סרבלאי שאל לא
היו: (ג) אס שפיר קאמר
ליה מ"ט ראה. ר"ב גי'
מוס' דלא משוי ליה ראה:
(ד) רש"ים ד"ה מיוצא וכו'
החומיו לך וטעון שמוכו
לו אחי"ט אס משכנו בדי
אינו נאמן: (ה) ד"ה אמר רב
מיא וכו' טלית אחר שהיה
(ו) ד"ה אמר ליה בעל הבית
לאומן ה"ד:

מוסף תוספות

א. והיינו טעמא דבשרות
מורה מקמא וכדורבה
דאמר (ב"מ ג.) מפני מה
אמרה תורה מורה במקמא
השטנה שיכב דאינו בלא
מתוך שיכול לפרוץ בכל.
חזקה אין אדם מעיו פניו
בפני בעל חובו. שצ"ל.
ב. [ו]האי דלא מסיים בה
אי דאיכא עדים וראה,
משום דאתרייהו לישני
דרבה פרץ ללישנא קמא
אי איכא עדים אפי' ליכא
ראה, אחר אמאי יש לו
חזקה, ואי אלישנא ביה
אי איכא עדים וראה, אחר
אמאי יש לו חזקה. כ"ן.
ג. עין משפט וד"ן.
ד. [ו]כסמך ראשון.
סבור שהוא אותו טלית
שנתן חזירו של זה ונתן לו
המעות וחזירו נתנה
במעות ואפי' הטלית ביד
האומן מוכרו לו ונמצא
שהוא קנין לאומן וכיון
שנתנו לזה להשתמש בו
הרשות בידו. יע"ש.
ה. ותוספתא שלי הוא.
ס"ו. כ' איבי היה סובר
שהדין היה נתון לכופר
שיציאה לפני העדים
ויראו אותו כיון שיש עדים
שראו טלית כשטליתו
ברשותו דאי לאו ידידה
הוא לא מפסיד. ס"ו.

רבינו גרשום

אלא לאו דליכא עדים וקמני
האומן מהימן בגמריה.
היכא דלית ליה עדים
והיא לבעל הבית ברישא.
ותיובתא דאבי דאמר
היכא דליכא עדים כי
ראה מהימן בעל הבית
תפיס ליה והא הכא אע"ג
דראה בעל הבית ביד האומן
לא תפיס האומן מהימן.
וסייעתא לרבה דאמר הואיל
דאיכא תורתא אבל ראה
לחוד מהימן האומן דהכא
נמי ליכא אלף ראה לחוד:
לא לעולם דליכא עדים ולא
ראה. משה האומן מהימן
אבל אי ראה אצ"י דליכא
עדים מצי תפיס דלא מהימן
האומן וכדאב"י: הא אחר.
כגון סתרי יש לו חזקה:
היכי דמי אי דאיכא עדים.
שפיקדיה אצ"י וראה בדי
אחר אמאי יש לו חזקה.
אמר דליכא עדים אע"ג
דליכא עדים וראה אחר
יש לו חזקה אבל אומן
אין לו חזקה הואיל דראה
אצ"י דליכא עדים. דבאיכא
עדים לא צבית לה לאוקמי
המשום דאיכא למפרך אחר
אמאי יש לו חזקה האומן
אין לו חזקה הואיל דראה
אצ"י דליכא עדים. דבאיכא
עדים לא צבית לה לאוקמי
המשום דאיכא למפרך אחר
אמאי יש לו חזקה האומן
אין לו חזקה הואיל דראה
אצ"י דליכא עדים אע"ג
דראה שיש לו חזקה והא
קמני דאין לו חזקה קשיא:
נתחלפו כלים בכלים בבית
האומן. שחזרו לו האומן
כליו של אחר: הרי זה
ישתמש בה. זה באותו כלי
שעל שיבא הלה ויטול את
שלו ויחזירו לו את שלו אבל
אם נתחלפו לו בבית האכל
כו': אמר רב חיאי. מפרש
מאי איכא כן ורישא לסיפא:
וכי אין אדם עשוי לומר
לאומן מכרו לי טליתי. למי
ששבקשו ממך דאי עשוי
לומר לו וכסבור היה האומן
למכרו אותו טלית של אחר
ומכר טליתו של זה בשגגה
ומדעתו נתן לו לזה טלית
שיבא של עד שיפשט
יריאה אחר שלו שמכר.
ומש"ה מותר להשתמש
בה דמדעתו נתן לו
משא"כ בבית האכל ובבית
המשמטה: ל"ש. דמותר
להשתמש אלא שנתן לו
האומן הוא בעצמו. אבל
נתנו לו אשתו ובינו אין
משתמש בהן דשלא מדעת
היבי ניהלה: והוא נמי.
האומן אי יתיב לו: לא
אמרן. דמישתמש בה: אלא
דאמר ליה הא לך טלית זו
סתם. משמע דמדעת יתביה
ניהלה דקא ידע דלא ידידה
היא ונתנה לו לישתמש
בה: סרבלאי. טלית: לא היו
בדברים מעולם. שאין בדי
טליתן: אפקיניה. טלית
אחריתא דאמרת דלא ידי
הוא וניחוינה: אמר איברא.
כלומר בודאי שלא אצ"י לך טליתך:

לר"י מאל רחוק עלן כן לא כנתמיו:
מכור ו"י מליתי. וטעה אומן ומכר את של זה שהיה סבור למכור
את של חזירו ונתן לו את של חזירו תחתיו: אלף אס לא היה עשוי
לומר לאומן למכור לא היה מותר מחמת שטעה אומן ונתן את
שלו לחזירו דלא כנתחלפו לו צבית האכל או צבית המשמטה וסופו
שיחזיר חזירו את שלו לאומן ויחזור ויתבע ממנו טליתו:
הא אית לי סהדי דחזויה גבך. פ"י טלית שהיו בו סימנים כעין
שלי¹ ולא שהיה להם טביעות עין שהיו מכירים שהיא שלו:
שפיר קאמר ליה. דלא משוי ראה מ"ט דראה תניא תימנה לרש"י
דמאי צעי למימר אי צעי למימר שפיר קאמר דלא משוי
ליה ראה דלא צעי לאפוקי דנחוייה¹ דמה צריך למימר עלה ראה
תניא פשיטא דאי מפיק ליה ויכירוה שהיא שלו דמצי להחזיר שהרי
כפר ואמר לו אי דברים מעולם ונראה לו לפרש הכי שפיר קאמר
כלומר שטעון טענה זו לא היו דברים מעולם דעל ידי כך לא משוי
ליה ראה הואיל ולעדים לא היה צה טביעות עין ויכול לומר אחר
היה אלף אי הוה טעין לקוח הוא צדי לא היה נאמן דלין לו עוד מיגו
דאי צעי אמר החזרתי לך או לא היו דברים מעולם דירא לומר כן
הואיל ויש עדים שראו טלית כאותו שהוא שלו צידו והשתא אמי שפיר
דקאמר מ"ט ראה תניא כלומר אע"פ שאינה ראהו גמורה של
טביעות עין אלף שהיו צה סימנים כמו שלו דראה דקמני צברייתא
משמע ליה צעל עין ראהיה (גמורה) אינו נאמן לומר לקוח הוא צדי:
שלם